ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಚಿಂತನೆಯಲ್ಲಿ ಸಪ್ತ ನಮಸ್ಕಾರಗಳ ಕಲ್ಪನೆ

Bendreyavara Chintaneyalli Sapta Namaskaragala Kalpane

Dr.Bharathi TC, Associate Professor, Dept. of Kannada, Govt. First Grade College, Ayanur
ಡಾ.ಭಾರತಿ.ಟಿ.ಸಿ, ಸಹ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗ, ಸರ್ಕಾರಿ ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆ ಕಾಲೇಜು, ಆಯನೂರು

ಸಂಖ್ಯಾಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಬೇಂದ್ರೆಯವರಿಗಿರುವ ಒಲವು ಮತ್ತು ಅಪಾರವಾದ ಜ್ಞಾನ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದ ವಿಷಯವೇ ಆಗಿದೆ. ಅವರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿನ ಸಂಖ್ಯಾಶಾಸ್ತ್ರದ ಪ್ರಭಾವ ಮತ್ತು ಬಳಕೆಯ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ, ಎಷ್ಟೋ ಕಡೆ ಅವರ ಕಾವ್ಯ ಕ್ಲಿಷ್ಟವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಂಖ್ಯಾಶಾಸ್ತ್ರದ ಪರಿಶ್ರಮ ಅಗತ್ಯವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಅವರು ಎಷ್ಟೋ ಕಾವ್ಯ ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಸಂಖ್ಯೆಗಳ ಚೌಕಟ್ಟಿನೊಳಗೆ ಅಳವಡಿಸಲು ಹೆಣಗುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪ್ರಯತ್ನದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲದ ಅಂಶಗಳೂ ಕಾವ್ಯದೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತವೆ. ಗುರುಚತುರ್ಮುಖ, ಚತುರ್ಮುಖ ಸೌಂದರ್ಯ, ನಾಲ್ವರು ತಾಯಂದಿರು, ಪಂಚಭೂತಗಳು, ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳು, ಪಂಚಮುಖ, ಪಾಂಚಜನ್ಯ, ಪಂಚಾರತಿ, ಸಪ್ತ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು, ಏಳು ಕನ್ನಿಕೆಯರು, ಬಾಹತ್ತರ, ಸಪ್ತಕಲಾ, ಹೀಗೆ ಅವರ ಎಷ್ಟೋ ಕವನಗಳು ಸಂಖ್ಯಾ ವಿಷಯಗಳನ್ನೇ ಶೀರ್ಷಿಕೆಗಳನ್ನಾಗಿ ಹೊಂದಿವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಒಂದರಿಂದ – ಎಪ್ಪತ್ತರವರೆಗಿನ ಸಂಖ್ಯೆಗಳು ಎಪ್ಪತ್ತು ಕವನಗಳಿಗೆ ಶೀರ್ಷಿಕೆಗಳಾಗಿವೆ. ಬೇಂದ್ರೆಯವರಿಗೆ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಸಂಖ್ಯೆಗಳೂ ಸಂಖ್ಯಾಶಾಸ್ತ್ರದ ಜ್ಞಾನದ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರಗಳ ಮೂಲಕ ಅರ್ಥವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಖ್ಯಾ ಸೂಚನೆಗಳು ಬೇಗನೆ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಹಲವು ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಕವಿಯ ವಿವರಣೆಯ ಅಗತ್ಯ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಸಂಖ್ಯಾಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧ ಪಟ್ಟಂತಹ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ, ವಿವರಗಳಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ಸಂಖ್ಯಾಶಾಸ್ತ್ರದ ಜ್ಞಾನ, ಪಾಂಡಿತ್ಯದ ದರ್ಶನ ಆಗುತ್ತದೆಯೋ ಹೊರತು, ಕಾವ್ಯಾತ್ಮಕ ಪ್ರಯೋಜನ ಅಷ್ಟೇನೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ ಕಾವ್ಯ ರಸಿಕರ ರಸಾಸ್ವಾದಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿಯೇ ಆಗುತ್ತದೆ.

'ಸಪ್ತ ನಮಸ್ಕಾರಗಳ ಕಲ್ಪನೆ'ಯು ಸಂಖ್ಯಾಶಾಸ್ತ್ರದ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದಲೇ ಮೂಡಿ ಬಂದಿರುವ ಒಂದು ಕಲ್ಪನೆ. ಇದು ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿರುವಂತಹುದು. ಇದು 'ಮಾತೃತ್ವದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ'ಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

"ಜಗತ್ತನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಈ ಬೇಂದ್ರೆನಿಗೆ ಕೈಯ ಹತ್ತು ಬೆರಳು ಸಾಕು, ಎಂದು ನಮಸ್ಕಾರ ಮುದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಕೈ ಜೋಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ; ಕೈಯ ಬೆರಳುಗಳನ್ನು ಇನ್ನೊಂದರ ಬೆರಳುಗಳಿಗೆ ತಾಗಿಸಿ, ಸಂಖ್ಯೆ ಮತ್ತು ವರ್ಣ ಮಾಲೆಯ ಅಕ್ಷರಗಳ ಪಾರಸ್ಪರಿಕ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವ ಭೂಮಿಕೆ ಯಾವುದೆಂದು ತಿಳಿದರೆ ಈ ಸಂಕೇತ ಪದ್ಧತಿ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇಲ್ಲ. ಅವರ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆ ಅದೃಷ್ಟದೊಡನೆ ನಿರಂತರವಾದ ಅನುಸಂಧಾನ ನಡೆಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ".[೧] ಹೀಗೆ ಬೇಂದ್ರೆಯವರು ನಮಸ್ಕಾರ ಮುದ್ರೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ನಮಸ್ಕಾರ ಮುದ್ರೆಯಿಂದ ಬೇಂದ್ರೆಯವರು ಇಡೀ ಜಗತ್ತನ್ನು ಅರಿಯಬಲ್ಲರು. ಬೇಂದ್ರೆಯವರು ಹೇಳುವ ಎಷ್ಟೋ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಅವರದೇ ಆದ ಒಂದು ವಿವರಣೆಯ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಅದರ ಅರ್ಥ ತಿಳಿಯುವುದೇ ಇಲ್ಲ.

ನಮಸ್ಕಾರ ಮುದ್ರೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಬೇಂದ್ರೆಯವರೇ ನೀಡುವ ಸಂಖ್ಯಾಶಾಸ್ತ್ರದ ಆಧಾರಿತವಾದ ಒಂದು ವಿವರಣೆಯಿದೆ. ಆ ವಿವರಣೆಯಲ್ಲಿ ನಮಸ್ಕಾರ ಮುದ್ರೆಯಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು 'ಸಂಮಿತಿ ಸಾಧನೆಯ ಮಹಾ ಅರ್ಥ'ವನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. "ನಾನು ತಮಗೆ ಕೈ ಜೋಡಿಸಿ ಕೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದು – ಕೈಜೋಡಿಸಿಯೇ ಕೇಳಿಕೊಂಡದ್ದು ವಿನೋದಕ್ಕಲ್ಲ. ಈ ನಮಸ್ಕಾರ ಮುದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಂವಿತ್ ಸಾಧನೆಯ ಮಹಾ ಅರ್ಥವು ಗರ್ಭಿತವಾಗಿದೆ ಎಂದು ನನಗೆ ಹೊಳೆದು, ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಒಂದು ಸ್ಥೈರ್ಯವನ್ನು ತಂದಿತು. ನಮ್ಮ ನಿಮ್ಮಗಳಿಗೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಎರಡು ಕೈಗಳವೆ ಹತ್ತು ಬೆರಳುಗಳವೆ (ಅಪವಾದ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡಿ). ಎರಡು ಎಂಬ ಸಂಖ್ಯೆ ಸಮ ಸಂಖ್ಯೆಯಾಗಿಯೂ ಅದರ ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಅದೊಂದೇ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಸಂಖ್ಯೆ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿತವಾಗಿದೆ. ಐದು ಇದು ಎರಡು ಮತ್ತು ಮೂರುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದಾಗಿ ಒಂದು ವಿಶೇಷ ಗುಣ ಪಡೆದಿದೆ. ಕೊನೆಗೆ ಐದು ಬರುವ (ಶೂನ್ಯಾಂತವೂ ಹಾಗೆಯೆ) ಯಾವ ಸಂಖ್ಯೆಯೂ ವಿಭಾಜ್ಯವಾಗಿದೆ. ಎರಡು, ಐದು ಕೂಡಿದರೆ ಏಳು. ಎರಡು, ಮೂರು, ಐದು ಕೂಡಿದರೆ ಹತ್ತು. ೨ಫಿ ೩ಫಿ೫=೩೦. ಪೂಜ್ಯ ಬಾಬಾ ಅವರು ನನಗೆ ಮೂವತ್ತರ ಮಣಿ ಒಂದನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಅದು ಅದ್ಭುತ ಸಂಖ್ಯೆ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹರಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಸಂಖ್ಯೆಗಳ ಒಂದು ಲಕ್ಷಣವೆಂದರೆ – ಮೂವತ್ತರ ದಾಂಪತ್ಯ ಮಾಡುವ ಎರಡೂ ಸಂಖ್ಯೆ ಅವಿಭಾಜ್ಯವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ೨, ೩, ೫ ಇವು ಮೂರು ಅದಕ್ಕೆ ಅಪವಾದ. ೨ಕ್ಕೆ ೨೮; ೩ಕ್ಕೆ ೨೭; ೫ಕ್ಕೆ ೨೫; ೩೦ ಅಗಲು ಬೇಕು. ೨೮, ೨೭, ೨೫ ಇವು ವಿಭಾಜ್ಯ ಸಂಖ್ಯೆಗಳಾಗಿವೆ. ೧+೨೯; ೨+೨೩; ೧೧+೧೯; ೧೩+೧೭ ಎಲ್ಲ ಜೋಡಿಗಳು ಮೂವತ್ತರವು. ಅದರೊಳಗಿನ ಒಂದೊಂದು ಸಂಖ್ಯೆಯು ಅವಿಭಾಜ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಕೈ ಬೆರಳು ಜೋಡಿಸಿ ನಮಸ್ಕಾರ ಮುದ್ರೆ ಮಾಡಿದಾಗ ಒಂದು ಅದ್ವಿತೀಯ ವಿಶಿಷ್ಟ ಯೋಜನೆ ಆಗುವದು. ಕನಿಷ್ಠಿಕಾ (ಕಿರಿಬೆರಳು) ಅನಾಮಿಕಾ, ಮಾಧ್ಯಮಾ, ತರ್ಜನಿ, ಅಂಗುಷ್ಠ (ಹೆಬ್ಬೆರಳು) ಇವುಗಳಿಗೆ ೧, ೨, ೩, ೪, ೫ ಈ ಕ್ರಮವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಮುಂದೆ ಎಡಗೈ ಹೆಬ್ಬೆರಳಿನಿಂದ ಕಿರಿ ಬೆರಳಿನವರೆಗೆ ೬, ೭, ೮, ೯, ೧೦ ಈ ಕ್ರಮ ಪ್ರಾಪ್ತ ಅಂಕಿಗಳನ್ನು ಹಾಕಿದರೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮುದ್ರೆ ಮಾಡಿದಾಗ ಹತ್ತಿಕೊಂಡ ಒಂದೊಂದು ಜೊತೆಗೂ ಹನ್ನೊಂದು ಎಂಬ ರುದ್ರ ಸಂಖ್ಯೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಜೋಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಭಾಜ್ಯ ಒಂದು ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಇರುವುದೇ ಇಲ್ಲಿಯ ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ. ಹನ್ನೊಂದು ಈ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಅವಿಭಾಜ್ಯವೆ ಆಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಐದಕ್ಕೆ ಐದು ಕೂಡಿದಾಗ ಹತ್ತು ಆಗುವುದಲ್ಲದೆ ೫೫ರ ಮೊತ್ತವೂ ಆಗುತ್ತದೆ. ಐದು ಬೆರಳಿನ ಬದಿಗೆ ಐದು ಬೆರಳು – ಅಂಜಲಿ ಮುದ್ರೆ ಮಾಡಿದಾಗ, ವೈದಿಕ ಸಾಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿ ವಸು, ರುದ್ರ, ಅದಿತ್ಯ, ಇಂದ್ರ, ಪ್ರಜಾಪತಿ, ಕೂಡಿ ಮೂವತ್ತು ಮೂರು ದೇವತೆಗಳು (ಬೃಹದಾರಣ್ಯಕದಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ). ನಿರುಕ್ತ ದೇವತಾ ಕಾಂಡದಲ್ಲಿ ದ್ಯಾವಾ, ಪೃಥ್ವಿ, ಅಂತರಿಕ್ಷಾ–ಒಂದೊಂದು ಹನ್ನೊಂದು; ಮೂರೂ ಕೂಡಿ ಮೂವತ್ತಮೂರು. ಪ್ರಾಚೀನ ನಿವಿತ್ತುಗಳಿಂದ ಇದು ನಿಯಮಿತ ಸಂಖ್ಯೆ. ೫೫ರಲ್ಲಿ ೩೩ ಕಳೆದರೆ ಉಳಿದ ೨೨ – ಸ, ರಿ, ಗ, ಮ, ಪ, ಧ, ನಿ, ಈ ಏಳು ಸ್ವರಗಳಿಗೆ ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡು ಮಾತ್ರೆ. ಖಖ ಛಿಷ್ಣುಣಚಿಟಿಣ ಈ ನಿಯತ ಸಂಖ್ಯೆ ೨೨/೭. ವೈದಿಕ ವಿಷ್ಣು ಸೂಕ್ತದಲ್ಲಿ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ ಶಿಪಿವಿಷ್ಟ ಎಂಬ ಸಂಕೇತದಿಂದ ಅದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಐದು ಬೆರಳಿಗೆ ಐದು ಬೆರಳು ಹಚ್ಚಿ ನಮಸ್ಕಾರ ಮುದ್ರೆ ರಚಿಸಿದಾಗ – ಶ್ರುತಿ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ದೇವತಾಕೋಟಿಗೆ ಅದು ನಮಸ್ಕರಿಸಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ನಾರಾಯಣ ಅಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ನಮಸ್ಕಾರವೇ ಪರಿಹಾರ ಎಂದು ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. 'ಓಂ ನಮೋ ನಾರಾಯಣಾಯ'; 'ಓಂ ನಮೋ ಭಗವತೇ ವಾಸುದೇವಾಯ' ಇವು

ನಮಸ್ಕಾರದ ಮಹಾಮಂತ್ರಗಳು, ಎರಡು ಹಸ್ತಕ ಒಂದು ಮಸ್ತಕ ಕೂಡಿದರೆ ಏನೇನಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ? ಆದರೆ ಬೀಡಾಡಿ ಬಿಡಿಗೈಗಳನ್ನು ಹತ್ತಿರ ತಂದು ಜೋಡಿಸುವವರಾರು ? ಎದೆಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸುವವರಾರು ? ಹಣೆಗೆ ಎತ್ತುವವರಾರು ? ಎತ್ತುಗಡೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ನಿಲ್ಲಬಾರದು. ಬುದ್ಧಿಯ ಅಧಿಷ್ಠಾನವಾದ ನಮ್ಮ ತಲೆ, ಭಾವನೆಗೆ ಅಧಿಷ್ಠಾನವಾದ ನಮ್ಮ ಹೃದಯ ಇನ್ನೂ ಯುಕ್ತವಾಗಿಲ್ಲ. 'ಮದ್ಯುಕ್ತ: ಸತತಂಭವ' ಎಂದು ಅಜ್ಞೆ ಇದೆ. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಕಂಠದಿಂದ ಹೊರಡುವ ವಾಣಿ 'ಮನೋ ಮೇ ವಾಚಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಂ, ವಾಙ್ಮೇ ಮನಸಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಾ' ಹೀಗೆ ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳಲಾರೆವು. ಮನಸ್ಸು ಇನ್ನೂ ಇಬ್ಭಾಗ. ಸಂಕಲ್ಪ ವಿಕಲ್ಪಗಳಿಂದ ದ್ವಿಧಾ ಸ್ಥಿತಿ. ಮನಸ್ಸು ಸುಮನಸ್ಸಾಗಬೇಕು, ಮುಕುಲಿತವಾದದ್ದು ಅರಳಬೇಕು, ಅಂಜಲಿ ತುಂಬ ಪುಷ್ಪಗಳು ಬೇಕು. ಇದು ಸುಪ್ರಮಾನಸದ ಉತ್ತರೋತ್ತರ ಮಾರ್ಗ. ನಾವು ಜೋಡಿಸಿದ ಕರಗಳನ್ನು ತಲೆಯಾಚೆಗೆ ಅಗ್ನಿ ಶಿಖೆಯಂತೆ ಎತ್ತಬೇಕು. ಊರ್ಧ್ವ ದಿಕ್ಕಿನಿಂದ ಬರುವ ಸೋಮದ ಗ್ರಹಣ ಮಾಡಬೇಕು. 'ಅಗ್ನಿ ಸೋಮೀಯಂ ಜಗತ್' ಇನ್ನೂ ಮಾನವನಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿ ಸೋಮೀಯ ಪಿಂಡ ರಸಲಿಂಗವಾಗಿ ಗ'ಟ್ಟಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ 'ಮಾಂ ಏಕಂ ಶರಣಂ ವ್ರಜ' 'ಶರವತ್ ತನ್ಮಯೋ ಭವೇತ್' ಇದು ಶರಣಭವ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯನ ಶಣ್ಮುಖ ಶರಣಾಗತಿ. ನಮಸ್ಕಾರ ಮುದ್ರೆ ಅದ್ವಿತೀಯವಾದದ್ದು. ಓಂ ನಮೋ ನಮಃ – ಅಸದೃಶವಾದ ಮಂತ್ರ.

ನಮ್ಮ ಕೈ ಎರಡೂ ನಮ್ಮ ಹತ್ತಿರ ಇವೆ. ಆದರೆ ಮನಸ್ಸು ಎತ್ತೆತ್ತೋ ಸುತ್ತಾಡುತ್ತಿದೆ. ತ–ಥ–ದ–ಧ–ನ ಒಂದು ಕೈ ಬೆರಳಿಗೂ ಪ–ಫ–ಬ–ಭ–ಮ ಇನ್ನೊಂದಕ್ಕೂ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟು ನೋಡಿದಾಗ ಕಿರಿಬೆರಳು, ಹೆಬ್ಬೆರಳುಗಳಿಗೆ – ತಪ, ನಮ ಕೂಡುತ್ತವೆ. ನಮಸ್ಕಾರ ಇದು ತಪ. ತದ್ವಿರುದ್ಧವಾದರೆ, ಮನ ಬಂದಂತೆ ಹೋದರೆ ಪತ–ಪಾತ. ಪತಿ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದು ನಮಸ್ಕೃತಿ. ಪತಿತ–ತ್ವಕ್ಕೆ ಎಳೆಯುವುದು ಮನ. ಇದು ನಮಸ್ಕಾರ ಮುದ್ರೆಯ ಕಿವಿ ಮಾತು. ಏಳಬೇಕು, ಹತ್ತಬೇಕು, ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಬೇಕು – ಇದು ಋಷಭ–ವೃಷಭ ಮಾರ್ಗ. 'ವೃಷೋ ಧರ್ಮಃ ಚತುಷ್ಪಾತ್' – ೧, ೨, ೩, ೪ ಕೂಡಿಸಿದರೆ ಅದು ಹತ್ತು. ಹೀಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮುದ್ರೆ ನಮ್ಮನ್ನು ದಶಾವತಾರ ಭಕ್ತಿಗೆ ಎಳೆದು ಅವಿಭಕ್ತ ಸತ್ತ್ವವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕಲಿಯ ಕಲಹದಿಂದ ಬಿಡಿಸಿ ನವ ಕೃತ ಯುಗಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯುವ ಹಯಾರೂಢ ಕಲ್ಕಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ನವಕಲ್ಪದ ಕಲ್ಪಿ; ಋಷಿ ಕವಿಗಳ ಕಲ್ಪಿ. ಇದು ಕ್ರಾಂತಿ ಧರ್ಮದ ಸತ್‌ಪಥವಾಗಿದೆ. [೨]

ಸಂಖ್ಯಾಶಾಸ್ತ್ರದ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರದಿಂದ ಬೇಂದ್ರೆಯವರು 'ಐದು ಬೆರಳಿಗೆ ಐದು ಬೆರಳು ಹಚ್ಚಿ ನಮಸ್ಕಾರ ಮುದ್ರೆ ರಚಿಸಿದಾಗ ಶ್ರುತಿ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ದೇವತಾ ಕೋಟಿಗೆ ಅದು ನಮಸ್ಕರಿಸಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ' ಎಂದು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತು ನಮಸ್ಕಾರ ಎಂಬುದು ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅರಳಬೇಕು, ಅಂಜಲಿ ತುಂಬಾ ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ತುಂಬಿ, ಜೋಡಿಸಿದ ಕರಗಳನ್ನು ತಲೆಯಾಚೆಗೆ ಅಗ್ನಿಶಿಖೆಯಂತೆ ಎತ್ತಬೇಕು. ಈ ನಮಸ್ಕಾರ ಮುದ್ರೆ ನಮ್ಮನ್ನು ದಶಾವತಾರ ಭಕ್ತಿಗೆ ಎಳೆದು ಅವಿಭಕ್ತ ಸತ್ತ್ವವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಬೇಕು. ಇದು ಕ್ರಾಂತಿ ಧರ್ಮದ ಸತ್ಪಥವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ನೆಲೆಯಿಂದ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಮಸ್ಕಾರ ಮುದ್ರೆಯೊಳಗೆ ಅಡಗಿರುವ ವಿಶಾಲವಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಅರಿತಂತೆಲ್ಲಾ ಅದರ ಮೌಲ್ಯ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ; ಭಕ್ತಿಯ ಆಳ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ.

'ನಮಸ್ಕಾರ ಮುದ್ರೆ'ಯ ಬಗ್ಗೆ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿದ, ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡ ಬೇಂದ್ರೆಯವರು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ, ಭಾವನೆಯಲ್ಲಿ 'ಸಪ್ತ ನಮಸ್ಕಾರ'ಗಳ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಸಭೆ ಸಮಾರಂಭಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಷಣವನ್ನು ಆರಂಭ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಆ ಸಪ್ತ ನಮಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. "ಶ್ರೀ ಗುರು ಚರಣಾರವಿಂದಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ; ತಾಯಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ; ಕನ್ನಡಾಂಬೆ ನಮಸ್ಕಾರ, ಭಾರತ ಮಾತೆ ನಮಸ್ಕಾರ, ಭೂದೇವಿ ನಮಸ್ಕಾರ, ಅದಿತಿ ಶಕ್ತಿ ನಮಸ್ಕಾರ; "ಶ್ರೀ ಸಾರಸ್ವತ ಗಂಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ;" ಎಂದು ಸಪ್ತ ನಮಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ನಮಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸುವಾಗ ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಮನಸ್ಸು ಅದೆಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಮಾತೃಶಕ್ತಿಯ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿತ್ತು ಎಂಬುದು ಅರಿವಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಬೇಂದ್ರೆಯವರು ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲಿಗೆ 'ಶ್ರೀ ಗುರು ಚರಣಾರವಿಂದಗಳಿಗೆ' ನಮಸ್ಕರಿಸುವಾಗ, ಈ ಗುರು ವೃಂದದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಮಾತಾರವರೂ ಇದ್ದಾರೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದು ಅವಶ್ಯವಾಗಿದೆ. ನಂತರ ಬೇಂದ್ರೆಯವರು ಹೆತ್ತ ತಾಯಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ತಾಯಿಯಾದ ಅಂಬಿಕೆಯ ಪಾತ್ರ ಅದೆಷ್ಟು ಮಹತ್ವದ್ದೆಂದು, ಪ್ರಮುಖವಾದುದೆಂದು ಈಗಾಗಲೇ ನಾವು ತಿಳಿದಿದ್ದೇವೆ. ಆ ತಾಯಿಯನ್ನು ಬೇಂದ್ರೆಯವರು ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿ ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ, ಗೌರವಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ಕನ್ನಡ ತಾಯಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕನ್ನಡ ನಾಡು ಮತ್ತು ನುಡಿಯು ಬೇಂದ್ರೆಯವರಿಗೆ ಮಾತೃ ಸ್ವರೂಪಿಯೇ. ಹಾಗಾಗಿ ಕನ್ನಡ ತಾಯಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುವುದು ತಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಭಾರತ ಮಾತೆ ಹಾಗೂ ಭೂ ದೇವಿಯರೂ ತಮ್ಮನ್ನು ಮಾತೃ ವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದ ಪೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಬೇಂದ್ರೆಯವರದ್ದು, ಅವರುಗಳಿಗೂ ನಮಸ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ದೇವತೆಗಳ ತಾಯಿಯಾದ ಅದಿತಿ ಶಕ್ತಿಗೂ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಸಾರಸ್ವತ ಗಂಗೆಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬೇಂದ್ರೆಯವರಿಗೆ ಇಡೀ ಸಾರಸ್ವತ ಲೋಕವೇ ಗಂಗೆಯಾಗಿ ಮಾತೃ ಸ್ವರೂಪಿಯಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಕವಿ, 'ನಮಸ್ಕಾರ'ದಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿನ ಅಹಂಕಾರ ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆಂದು ನಂಬುತ್ತಾರೆ. ಕವಿಯಲ್ಲಿ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅಹಂಕಾರ ಅಡಗದೆ ಕಾವ್ಯ ರಚನೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ, ಎಂಬ ನಿಲುವು ಬೇಂದ್ರೆಯವರದು. ಹಾಗಾಗಿ ಬೇಂದ್ರೆಯವರು ತಾವು ಕಂಡ ಮಾತೃ ಶಕ್ತಿಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ನಮಸ್ಕಾರವನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಕಾವ್ಯ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನ ಪಡುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಬೇಂದ್ರೆಯವರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮುದ್ರೆಯು ಹಲವು ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಮಹತ್ವದ್ದೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಬೇಂದ್ರೆಯವರು ಸೂರ್ಯನಮಸ್ಕಾರದ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಅತೀವವಾದ ಭಕ್ತಿ ಮತ್ತು ನಂಬಿಕೆಯನ್ನಿರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಸೂರ್ಯ ನಮಸ್ಕಾರವು ಅವರ ನಿತ್ಯ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದ್ದಿತು. ಸಪ್ತನಮಸ್ಕಾರಗಳ ಬಗೆಗಿನ ಕಲ್ಪನೆಯಾಗಲಿ, ನಮಸ್ಕಾರ ಮುದ್ರೆಯ ಬಗೆಗಿನ ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಚಿಂತನೆಗಳಾಗಲೀ ಅವರ ಆಸ್ತಿಕತೆಯ ದಟ್ಟ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ.

ಬೇಂದ್ರೆಯವರು ನಮಸ್ಕಾರ ಮುದ್ರೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆದ 'ನಮನ' ಕವನದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯು ನಮಗೆ ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ನಂಬಿಕೆ ಮತ್ತು ಚಿಂತನೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ವಿವರಗಳನ್ನೊದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಬೇಂದ್ರೆಯವರು ತಮ್ಮ ಜೀವಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಬದುಕಿನ ಸ್ಫೂರ್ತಿಗೆ ಮೂಲ ಕಾರಣರಾದ ತಮ್ಮ ತಾಯಿಯವರಿಗೆ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲ ನಮನವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ಆ ತಾಯಿ ಕಲಿಸಿದ ಮಾತಿಗೆ, ಅಂದರೆ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ನಮನವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದು ಜಗತ್ತನ್ನೇ ಬೆಳಗುವ ಜ್ಯೋತಿ ಎಂದು ಪರಿಭಾವಿಸಿ, ಅದು ನಮಗೆ ತಂದು ಕೊಡುವ ಭಾವ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ನಮಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ದೇವನ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಅವನ ಕರುಣೆಯ ಅಮೃತಧಾರೆಗೆ ನಮನಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುತ್ತಾರೆ.

"ನಮೋ ಮಾತೆಗೆ, ನಮೋ ಮಾತಿಗೆ
ನಮೋ ಜಗಜ್ಯೋತಿಗೇ

ಭಾವ ಪ್ರಪಂಚಕೆ, ದೇವನ ಮಂಚಕೆ
ನಮೋ ಸುಧಾಸ್ಫೂತಿಗೇ!"

ಇಲ್ಲಿ ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ನಮಸ್ಕಾರದ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ ಯಾರೆಲ್ಲರಿಗೆ, ಯಾವುದೆಲ್ಲದಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆಂಬ ವಿವರಣೆಯಿದೆ. ಮಾತೆಯ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ, ಮಾತಿಗೆ ಮಣಿದು, ನಮಿಸಿ, ಆ ಮಾತಿನ ಜ್ಞಾನವು ತೋರುವ ಭಾವ ಪ್ರಪಂಚದ ಮೂಲಕ ದೈವದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಾಗಿ, ಅಮೃತತತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದುವ ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗೆ ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಪ್ರಥಮ ನಮನ ಮೀಸಲಾಗಿದೆ.

"ಮನನವೆಂದು ಚಿಂತನದ ಸಂತೆ ಆ
ಚಿಂತೆ ? ಯಾತಕಯ್ಯಾ ?
ನಮನ ನಮನವೆನುತಿರಲು ಜೀವರಸ
ಮುಗಿಯ ಬೇಕು ಕೈಯ್ಯಾ!"

ಆಲೋಚನೆ, ಚಿಂತನೆ, ಮನನಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸು ತೊಡಗಿದಾಗ ಅದು ತನ್ನ ನೆಮ್ಮದಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು, ಚಿಂತೆಯ ಸಂತೆಯೇ ಏರ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಅಂತಹ ಚಿಂತೆಗಿಂತ ದೈವದೆದುರು ಶರಣಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಇದೆ. ಆ ನಮನ ನಮ್ಮ ಬದುಕಿಗೆ ಜೀವರಸವನ್ನು, ಚೈತನ್ಯವನ್ನು, ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ತಂದುಕೊಡುತ್ತದೆ. ಬದುಕಿಗೆ ಈ ಬಗೆಯ 'ನಮನ'ದ ಅಗತ್ಯವಿದೆಯೆಂದು ಬೇಂದ್ರೆಯವರು ನಂಬುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಈ ನಮಸ್ಕಾರವು ಯಾಂತ್ರಿಕವಾಗದೆ, ಭಾವಪೂರ್ಣವಾಗಿದ್ದು ಪರಿವರ್ತನ ಕಾರಣವಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಬಯಸುತ್ತಾರೆ.

"ಮುಗಿಯಬೇಕು ತನು, ಮುಗಿಯಬೇಕು ಮನು
ಅರಳಬೇಕು ಅರಿವು
ಹಿಗ್ಗು ಹರಹುವಾ ಮೊಗ್ಗಿಯಾಗದಿರೆ
ಏತಕಂಥ ಇರವು".

ನಮಸ್ಕಾರ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ತನು ವಿಧೇಯತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ, ಭಾವ ಮುದ್ರೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕು. ಮನವು ತಾದತ್ಮ್ಯತೆಯಿಂದ ಧ್ಯಾನ ಮುದ್ರೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕು. ಆಗ ಆ ಲೌಕಿಕ ಪ್ರಭೆಯಿಂದ ಅಂತರಂಗದ ಅರಿವು ಅರಳ, ಹಿಗ್ಗು ನಮ್ಮದಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಪರಿಣಾಮವೇ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದುದು. ಇಂತಹ ಪರಿಣಾಮವಿಲ್ಲದ ನಮಸ್ಕಾರವು ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜಕ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಬೇಂದ್ರೆಯವರದು. .

"ಉಸಿರು ಆಡುವೊಲು ಆಡುತಿರಲಿ ಒಳ
ಹೊರಗು ಒಂದೆ ನಮನ.
ಬೆಳಕು ತಾವರೆಯ ಬಾಳನಂತೆ ಬದು
ಕಿರಲಿ ಜೀವ ಸುಮನ".

ನಾವು ಜೀವಂತವಿರಲು ಉಸಿರು ಅತಿ ಮುಖ್ಯ. ದೈವ ನಮಸ್ಕಾರವೂ ಉಸಿರಿನಷ್ಟೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಜೀವಂತವಾಗಿಡುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಭಕ್ತಿ ಭಾವದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ರೂಪವಾದ ನಮಸ್ಕಾರವು ಕೇವಲ ಬಾಹ್ಯ ತೋರಿಕೆಯಾಗದೆ. ಬಾಹ್ಯಾಂತರಂಗಗಳೆರಡರಲ್ಲೂ ಒಂದೇ ಸ್ವರೂಪದ್ದಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ. ತಾವರೆ ಅರಳ ನಳನಳಿಸಲು ಸೂರ್ಯನ ಬೆಳಕು ಎಷ್ಟು ಮುಖ್ಯವೋ, ಜೀವವು ಸಂತಸ ಮತ್ತು ನೆಮ್ಮದಿಯನ್ನು ಕಾಣಲು, ಹೂವಿನಂತೆ ಅರಳಲು 'ನಮನ'ವು ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಈ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ನಮಸ್ಕಾರದ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಮನ ಮುಳುಗಿದಾಗ ಕಣ್ಣುಗಳೂ ಎವೆಗಳನ್ನು ಅರೆಮುಚ್ಚಿ ಧ್ಯಾನಸ್ಥ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಲುಪುತ್ತವೆ. ಆಗ ಕಣ್ಣುಗಳೂ ನಮಿಸುತ್ತಿವೆ ಎಂಬ ಭಾವ ಉದ್ಭವವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಧ್ಯಾನಸ್ಥ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ಮೌನವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಬಗೆಯ ಧ್ಯಾನದಿಂದ ಶೂನ್ಯ ಸಾಧನೆಯ ಅಲೌಕಿಕ ಸ್ಥಿತಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಮನಸ್ಥಿತಿ ನಮನ ಮುದ್ರೆಯಿಂದಲೇ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂತಹುದು. ಈ ನಮಸ್ಕಾರವನ್ನು ಬೇಂದ್ರೆ ಶ್ರೀ ಗುರು ಚರಣಾರವಿಂದಗಳಿಗೆ ಮಾಡಿದರೂ, ತಾಯಿ ಅಂಬಿಕೆಗೆ ಮಾಡಿದರೂ, ಕನ್ನಡಾಂಬೆಗೆ ಮಾಡಿದರೂ, ಭಾರತ ಮಾತೆಗೆ ಮಾಡಿದರೂ, ಭೂಮಿ ತಾಯಿಗೆ ಮಾಡಿದರೂ, ಅದಿತಿ ಶಕ್ತಿಗೆ ಮಾಡಿದರೂ, ಶ್ರೀ ಸಾರಸ್ವತ ಗಂಗೆಗೆ ಮಾಡಿದರೂ ಇದೇ ಬಗೆಯ ಧ್ಯಾನ ತಲ್ಲೀನತೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಮಾತೃ ಹೃದಯಕ್ಕೆ, ಮಾತೃ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ನಮಿಸುವಲ್ಲಿ ಮತ್ತಷ್ಟು ಗಾಢವಾದ ತಲ್ಲೀನತೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಈ ಸಪ್ತ ತಾಯಂದಿರಿಗೆ, ಮಾತೃ ಶಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ನಮಿಸುವ ನಮಸ್ಕಾರವು ಬೇಂದ್ರೆಯವರಲ್ಲಿ ಪವಿತ್ರವಾದ 'ಸಪ್ತ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು' ಎಂಬ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟುಸುತ್ತದೆ. ಬೇಂದ್ರೆಯವರಲ್ಲಿನ ಸಂಖ್ಯಾಶಾಸ್ತ್ರ ಶ್ರದ್ಧೆಯೂ ಈ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಪರಿಪೋಷಿಸುತ್ತದೆ.

"ಮಾನವೇಕೆ, ಅನುಮಾನವೇಕೆ, ಉಪ–
ಮಾನಬೇಕೆ ಇದಕೆ ?
ನಮನದಲ್ಲಿ ಗರ್ಭಿತವು ಸಕಲ
ಇದಕೇಕೆ ಬೇರೆ ಹೊದಿಕೆ?"

'ನಮನ'ಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷವಾದ ಗೌರವವಾಗಲಿ, ಅನುಮಾನ–ಶಂಕೆಯಾಗಲಿ, ಉಪಮಾನಗಳಾಗಲಿ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶೇಷವಾದ ವಿವರಣೆಯ ಅಗತ್ಯವೂ ಇಲ್ಲ. ಸ್ವತಃ 'ನಮನ'ದಲ್ಲಿಯೇ ಸರ್ವವೂ ಅಡಗಿದೆ, ಗರ್ಭಿತವಾಗಿದೆ. ಬೇರೆ ಅಂಶಗಳ ಆರೋಪದ ಅಗತ್ಯ ಇರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಬೇಂದ್ರೆಯವರು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸಕಲವನ್ನು ಅಂತರ್ಗತಗೊಳಸಿಕೊಂಡಿರುವ 'ನಮನ ಮುದ್ರೆ'ಯು ಸಕಲ ಸಾಧನೆಯ ಸಾಧ್ಯತೆಯ ಮಾರ್ಗವೂ ಆಗಿದೆ. ಅದನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಂಡು 'ನಮನ'ಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಮನವನ್ನು ನಮಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ ಅಷ್ಟೇ.

ಒಟ್ಟಾರೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮುದ್ರೆಯಾಗಲಿ, ಸಪ್ತ ನಮಸ್ಕಾರಗಳ ಕಲ್ಪನೆಯಾಗಲಿ ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ನೆಲೆಯ ಮಾತೃ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು, ಮಾತೃಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಆರಾಧಿಸಲು, ಅವರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ ಅಥವಾ ಸಶಕ್ತಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ. ನಮನದ ಮೂಲಕವೇ ಮಾತೃತ್ವದ ದರ್ಶನವು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದೆಂಬ ಬಲವಾದ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಮನಸ್ಸು ಹೊಂದಿತ್ತು. ದೈವದ ಎದುರು ನಮಿಸುವಾಗ ನಮ್ಮ ವ್ಯಕ್ತಿಗತ ಅಹಂಕಾರವು ನಾಶವಾಗಿ, ಶಿಶುಭಾವವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಮೂಲಕ ಮಾತೃಶಕ್ತಿಗಳ, ಮಾತೃದೇವತೆಗಳ ಮಾತೃ ವಾತ್ಸಲ್ಯದ ಧಾರೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬಹುದೆಂಬುದು ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ತಾತ್ವಿಕ ಚಿಂತನೆಯಾಗಿತ್ತು. ನಮನವು ನಮ್ಮ ಮೈಮನಸ್ಸುಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಬಗೆಯ ದೈವದತ್ತವಾದ ಧೈರ್ಯ ಸ್ಥೈರ್ಯವನ್ನು ತಂದುಕೊಡುತ್ತದೆ. ಬದುಕಿಗೆ ಬಲವನ್ನು ತಂದುಕೊಡುತ್ತದೆ. ಐದು ಬೆರಳಿಗೆ ಐದು ಬೆರಳನ್ನು ಹಚ್ಚಿ, ಶ್ರುತಿ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ, ಮನ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಾಡುವ ನಮಸ್ಕಾರವು, ನಮಗೆ ಸಾತ್ವಿಕ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು, ಮಾನಸಿಕ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ತಂದುಕೊಡುತ್ತದೆ ಎಂದು ಬೇಂದ್ರೆಯವರು ನಂಬಿದ್ದರು. ಇದು ಅವರ ಆಸ್ತಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ದೈವ ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಮಾಡಲು ಕಾರಣವಾಯಿತು. ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ಸ್ವೇಚ್ಛತೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು, ದೈವಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಊರ್ಧ್ವಮುಖಿಯಾಗಿ ಧರ್ಮದ ಸತ್ಪಥದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಎಂಬುದು ಬೇಂದ್ರೆಯವರ 'ನಮನ'ವನ್ನು ಕುರಿತ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಚಿಂತನೆಯಾಗಿತ್ತು.

ಅಡಿಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

೧. ಬಾರೋ ಸಾಧನ ಕೇರಿಗೆ, ಕೀರ್ತಿನಾಥ ಕುರ್ತುಕೋಟಿ, ಪುಟ ೨೯.

೨. ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಿರಾಟ್ ಸ್ವರೂಪ, ದ.ರಾ.ಬೇಂದ್ರೆ ಪುಟ–೧೦೨೭ ರಿಂದ ೧೦೨೯.